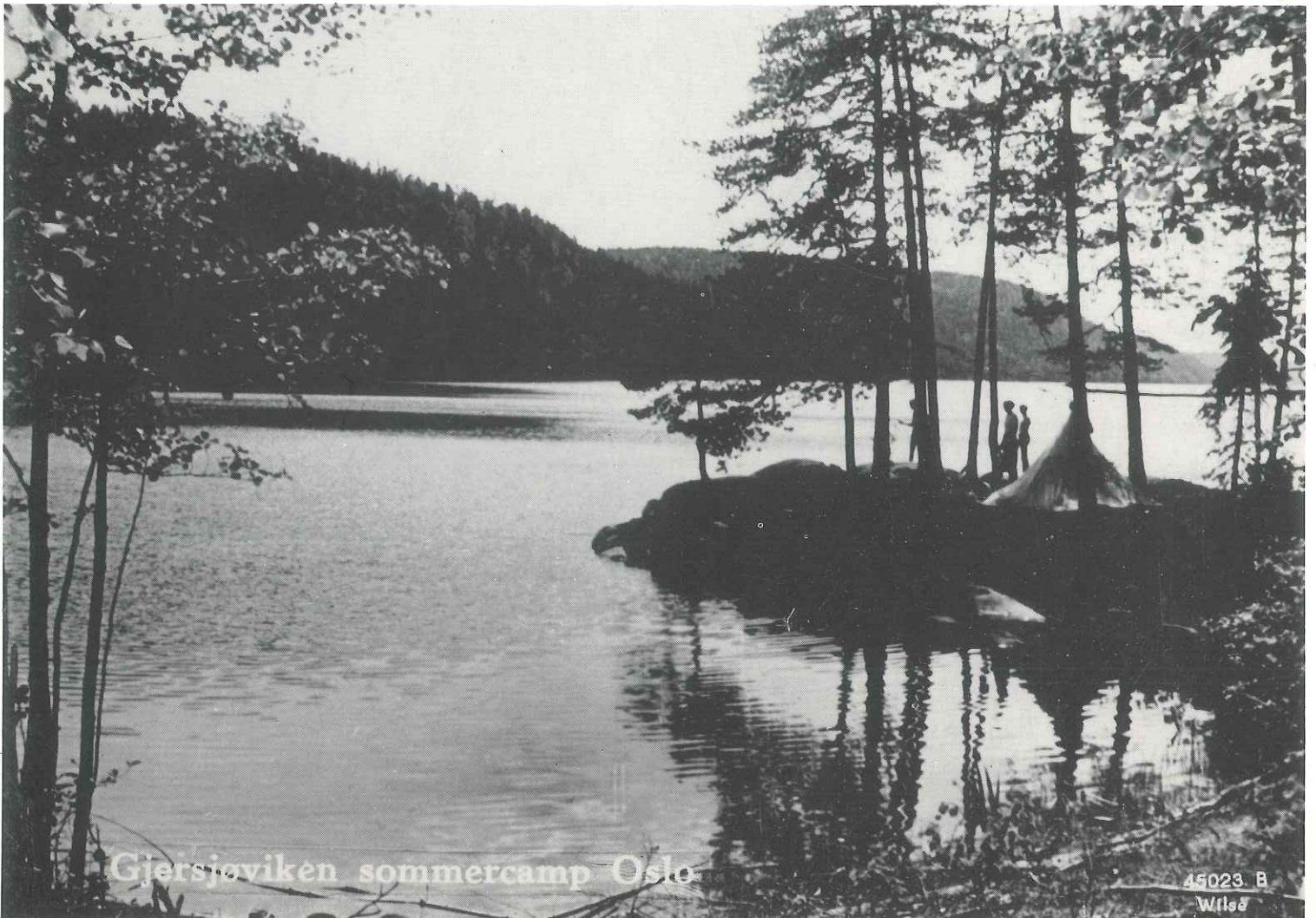

OPPEGÅRD HISTORIELAG

Kalender 1993

Gjersjøviken sommercamp Oslo

45023 B
Willsa

GEOLOGI

Gjersjøen ligger i et grunnfjellsområde som består av mer enn 1000 millioner år gamle bergarter (for det meste gneiser). Dette området ble utsatt for sprekke dannelse i permtid (under det såkalte Oslofeltets dannelse for ca. 250 millioner år siden). Det oppstod en markert sprekk i fjellet fra Nesset ved Bundefjorden over Pollevannet og Vinterbro til Gjersjøen. Hovedsprekken gikk videre nordover der Gjersjøen nå ligger og langs Gjersjøelva ned til Bundefjorden igjen. Sidesprekker gikk fra Eidsted opp til Kolbotnvannet (95 m.o.h.) og fra det sørøstre hjørnet av Gjersjøen opp til Tussevanet (91 m.o.h.) og videre nordover langs Assurdalføret. Sprekkene har representert svakhetssoner i fjellgrunnen som is og vann gjennom millioner av år har formet til dagens innsjøer og daler. Vulkanisk smeltemasse trengte i permtiden også opp gjennom mindre sprekker i fjellgrunnen. Ved Gjersjø bro finnes flere mørke diabasganger og ved Ringnestunnellen den store rombeporfyrgangen som kan følges sammenhengende fra Ekeberg/Nordstrand over Myrvoll til Vinterbro pukkverk.

Under siste istid var hele Skandinavia dekket av en enorm iskappe. Da isen omkring Gjersjøen smeltet for vel 10 500 år siden, stod havet ca. 200 meter høyere enn i dag. Hele Oppegård var da havbunn, idet bare det aller nordøstligste hjørnet av kommunen stakk opp over ishavet som ei lita øy (den 218 meter høye Grønliåsen). Landet steg da isen ble borte, men Gjersjøen var i tusener av år en del av Oslofjorden og bestod derfor av saltvann. Først for omkring 7000 år siden – da Nøstvetfolket slo seg ned med sine steinalderboplasser ved Sjøskogen, 55 til 60 meter over nåværende strandlinje – ble Gjersjøen mer og mer isolert som en egen innsjø øst for Svartskogplataet.

Nedslagsfeltet til Gjersjøen er lite, men vannreservoarene er likevel store og stabile. Dette skyldes ikke bare Gjersjøens store dybde, men også forbindelsen med grunnvannet i de mange sprekkene innover i grunnfjellet fra Gjersjøbassenget. Vannet er ganske næringsrikt fra naturens side – kalk kommer både fra gamle skjellbanker og fra mineraler i sprekkesonene.

ÅSER OG BEKKER

Vest for Gjersjøen skiller det 2 kilometer brede Svartskogplataet mot Bundefjorden. Her ligger flere av de store og eldste gårdene i kommunen, 100 til 120 m.o.h. Høyeste punktet er den 163 meter høye Furuåsen. Fra østbredden av Gjersjøen stiger terrenget brattere enn på vestsiden, opp til den 183 meter høye Stangåsen (med vanntårnet til Oppegård Vannverk) og den 152 meter høye Kantoråsen (med Ingjerkollen Slalombakke fra midten av 1960-tallet).

Nedslagsfeltet til Gjersjøen er lite til tross for at vannet er det største i Follo. Fem bekker renner inn i Gjersjøen, fire i sør og en i nord. Kantorbekken fra Kolbotnvann renner ut i Gjersjøen nedenfor Vassbonn. Fra områdene mot Nordbykrysset (nordsiden av Skimorenen) renner Vassflobekken ut ved Ringnes og ned til slorene i sørøst renner Dalsbekken (fra Midsjøvann og Nærevann i Ski), Tussebekken (fra Assuren og Bukkestijern) og Greverudbekken (fra Grytetjern og Snipetjern).

Gjersjøviken sommercamp (se juli måned)

NAVNET GJERSJØEN

Om opprinnelsen til navnet Gjersjøen strides de lærde. Noen mener at det er elva mellom Gjersjøen og Bundefjorden som har gitt navn til sjøen – elvenavnet «gerd» henspiller på at vassdraget i middelalderen utgjorde et skille (et gjerde) mellom to bygdelag.

Andre mener at navnet er avledet av «gjel» – nedre del av Gjersjøelva har skåret seg ned i fjellgrunnen og kan gi inntrykk av et gjel. En tredje tolkning er at navnet kommer av det indoeuropeiske «gher» (som betyr fremstikkende klippe i vannet, med andre ord Gjerdingnebb som senere er blitt til Kjerringnebb). Det kan også henge sammen med det indoeuropeiske «guer» (som betyr drikke, og komme av at Gjersjøelva bakover i tiden kan ha vært drikkested for dyr og folk, særlig sjøfarende som trengte ferskvann).

GIERDARUDIN

Omkring middelalderen (ca. 1050–1350) ble det ryddet flere gårder omkring Gjersjøen. Gårdene fra denne tiden fikk endelsen -rud, og hele området ble kalt Rudin eller Gierdarudin (= rydningene omkring Gjersjøen). Inntil da var traktene omkring Gjersjøen sannsynligvis allmenning for Oslo og Aker – og de første gårdene ble kanskje ryddet av folk som kom sjøveien herfra.

Det befolkningsmessige tyngdepunktet i datidens Oppegård lå på vestsiden av Gjersjøen, omkring Gierdaruda kirke. Sigrid Undset henla deler av handlingen i «Kristin Lavransdatter» til Gierdarudin (til gården Skog etter Svartskog). Hun forteller i romanen «Olav Audunsson» at det var «mange stimenn i skogen i Gierdarud» – det var temmelig øde i det skogrike og uveisomme området som kommunen vår dengang var. Men noe ferdsel var det – allerede Nøstvetfolket jaktet i skogene og fisket i Gjersjøelva var ettertraktet, den mest fiskerike elva mellom Oslo og Glomma.

KOMMUNIKASJONER

Forbindelsen bakover i historien mellom bredbygdene i Follo og Oslo gikk langs Oldtidsveien, en gang- og ridevei over Grønliåsen og Fløysbonn til Oppegård der den passerte det sørøstre hjørnet av Gjersjøen ved Haugbro, før den fortsatte videre sørover gjennom Nøstvetmarka. En annen oldtidsvei gikk vest for Gjersjøen, fra Hvitebjørn til Oppegård kirke og over Sjødal ned til Nesset ved Bundefjorden. De veifarende gikk til fots eller hadde hest med eller uten slep. Vinterstid gikk ofte ferdselen i gamle dager over isen («vinterveier»). Gjersjøen ble også brukt som vintervei, blant annet av biskop Jens Nilssøn på visitasreise 1. mars 1594: «...wi haffte en gaard kallis Vasbaatenn, lige i synder och i sudvest offur Gierdsjøen, som er en 1/2 miil lang, saa var meget vand paa isen, synderlig der wi kom mod land, det ved en gaard kallis Setter (Sætre) vor wi droge i nordaust til garden liggendis strax hos vandet». Vinterveien stod under tilsyn av en oppsynsmann frem til 1889, men lenge etter at Gamle Mossevei og bilene kom, fortsatte Gjersjøen å være vintervei.

På 1600-tallet ble den Fredrikshaldske hovedvei anlagt mellom Christiania og Fredrikshald (Halden). Denne «Kongeveien» fulgte i store trekk dagens Kongevei gjennom Oppegård (med andre ord litt vest for Oldtidsveien), men også denne passerte Gjersjøen ved Haugbro (der den gamle steinhvelvbroa nå er rekonstruert). Kongeveien var kjerrevei og hovedforbindelse sørover fra Christiania, helt til Gamle Mossevei var ferdig anlagt langs vestsiden av Gjersjøen i 1859/60. Her oppstod det raskt fire skyss-stasjoner der både mann og hest kunne få hvile, mat og drikke: Tyrigraven, Sandviken, Tangen og Ringnes (der man i 1878 var tilpliktet å holde flere hester enn ved noen annen skyss-stasjon i amtet). Gjersjøen bensinstasjon sør for Sandviken ble opprettet allerede før krigen.

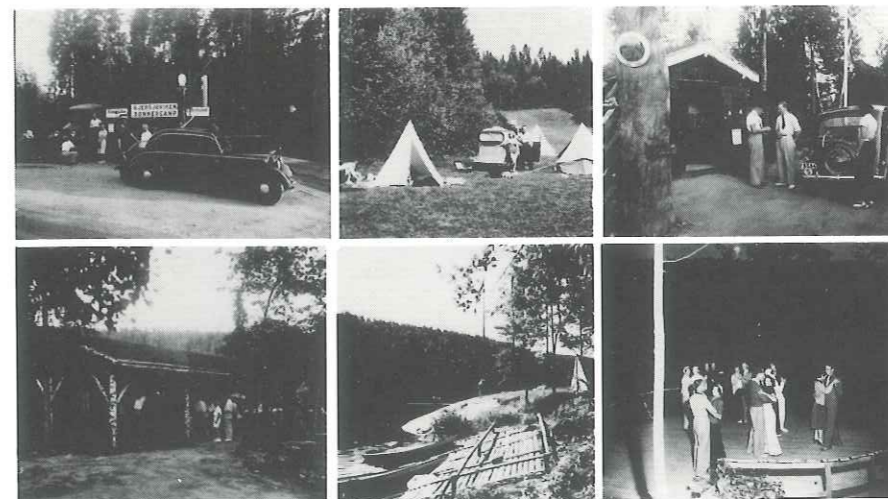
Den såkalte «Kirkeveien» over Gjersjøen var i bruk frem til omkring 1920. Når folk skulle til Oppegård kirke på Svartskog eller til møte i herredsstyret på Nesodden, ble de rodd fra Flåtestad over til Sjeisen. Derfra gikk de videre til fots til Kurud og opp Rytterkleiva til kirke – eller videre med båt over Bundefjorden til herredsstyremøtet på Jaer skole på Nesodden...

JULEKVELDEN

Det er mange navn knyttet til natur og steder ved og omkring Gjersjøen. Ikke alle er like lette å tolke. Julekvelden er navnet på en høy og litt fremspringende klippe på østsiden av Gjersjøen litt nordafor Flåtestad. Husmannskona Magda Sjeisen rodde folk over Gjersjøen for 25 øre – navnet Julekvelden er knyttet til et sagn etter henne. Sent en julekveld banker to menn på døra og ber om båtskyss over vannet. Det er mørk skodde, Magda tar feil av veien og kommer til land ved foten av den stupbratte fjellveggen. De to mennene takker for turen og forsvinner bare rett inn i fjellet – inn i Julekvelden...

DRIKKEVANNSKILDE

Langs Gjersjøen finnes skilt med teksten «Gjersjøen er drikkevannskilde. Unngå forurensning av vann og strandkanter. Oppegård

Gjersjøviken sommercamp (se juli måned)

vannverk». Allerede i 1922 arrangerte Oppegård Huseierforening et møte om «Vandværksaken i Oppegaard». Først i 1961 kunne Vassdragsvesenet anbefale konsesjon på Gjersjøen som drikkevann – på betingelse av at all kloakk sørfra måtte avskjermes og føres ut i Bundefjorden. Det skjedde ved at et felleskommunalt anlegg for Ås, Ski og Oppegård (Nordre Follo Kloakkverk ved Ringnes) ble tatt i bruk i 1972. Kloakkrenseanlegget ved Gjersjø bro i den andre enden av Gjersjøen, ble tatt i bruk i 1957, men er senere erstattet av en tunnel som fører kloakken fra den nordlige delen av Oppegård inn til renseanlegget ved Bekkelaget.

Tilførselstunnelen til bassenget på Stangåsen ved Myrvoll hever vannet 143 meter opp fra inntaket på østsiden av Gjersjøen (sees lett fra Gamle Mossevei ved Villa Sandvigen). Den første utbyggingen skjedde mellom 1963 og 1968 med et neste byggetrinn i 1973 og 1974, slik at vannverket da kunne forsyne både Oppegård, Ski og Ås med vann fra 1.1.1975. Senere trakk Ski seg ut av vannforsyningen. Vannverket tar opp og renser mellom 12.000 og 14.000 kubikkmeter vann i døgnet.

LITT KRIGSHISTORIE

Etter 9. april 1940 da den tyske invasjon ble stoppet ved Oscarsborg, kunne en tysk fremrykning langs landeveien mot Oslo lett vært sinket av norske tropper i traktene rundt Gjersjøen. Allerede i 1716 ble fortroppene til Karl den 12. stoppet av norske styrker som hadde forskanset seg rundt Kongeveien ved Haugbro i sørøstenden av Gjersjøen – en rekke kanonkuler er funnet i jorda rundt Møllerstua etter trefningene.

Tyskerne innså også snart kommunens strategiske betydning, men tross flere forsøk fikk de aldri innkvartert tropper på skoler og forsamlingshus. Men i 1944 gikk de igang med å bygge sperrestillinger ved Gjersjø bro og bevokte jernbanen langs Tussetjern. I sørvestskråningen av kollen inntil Gamle Mossevei like sør for Gjersjø (Gjersjøbroåsen) finnes fremdeles noen steinmurer etter de tyske forsvarsstillingene. På den andre siden av vika skulle det ved behov plasseres maskingeværstillinger. De tyske stillingene ble som alle vet heldigvis aldri brukt.

Etter krigen lagde hjemmestyrkene stillinger i vestsiden av Tømmeråsen rettet mot et forsvar av Mosseveien på Høyungsletta (utenfor nåtidens TusenFryd).

Det fortelles også at et tysk fly under krigen fløy inn i den nedre ledningen i kraftspennet over det smaleste partiet av Gjersjøen – men uten at det havarerte. Ledningsspennet til Oppegaard Kommunale Elektrisitetsverk kom allerede da kommunen bare var 2 år gammel. 8. juli 1917 kunne lysene tennes i bygda med strøm fra Kykkelsrud kraftverk i Glomma.

RESSURSER

Gjersjøen med områdene omkring har bakover i tiden vært viktige ressurser i kommunens historie – og er det til en viss grad fremdeles. Gjersjøen som drikkevannskilde er eksempel på dette. Men i de fleste andre henseender har innsjøen som ressurs mistet sin betydning – i takt med samfunnsutviklingen. Gjersjøen spilte før en viktig rolle i tømmertransporten og som vannkilde til virksomheten langs Gjersjøelva (sagbruk, møller, elektrisitetsverk – se mars måned). Iskjæring (se januar måned) var tidligere viktig – det samme gjaldt fisket som gjennom århundrer var en svært viktig attåttnæring for folk på gårder og husmannsplasser rundt Gjersjøen. Kommunikasjonsmessig spilte Gjersjøen en langt større rolle i gamle dager, med ferdsel over og langs vannet både sommer og vinter («Kirkeveien», «Gamle Mossevei» – og ikke minst vinterveiene for både hest og bil).

REKREASJON

Som kilde til rekreasjon og friluftsliv spiller Gjersjøen stadig en viss rolle. Mange prøver fiskelykken etter gjedde, gjørs, abbor, mort, ål og brasme. På mange måter var Gjersjøen likevel viktigere før. Bruk av moderne kommunikasjonsmidler og andre ferievaner gjør bruken av nærområdene mindre aktuell enn tidligere – da familiene hverken i helgene eller i sommerferiene fartet land og strand rundt. Man brukte naturen omkring – for forrige generasjon var sommerferien for mange friluftsliv i og omkring Gjersjøen. Ta bare en titt på bilder og tekst for sommermånedene...

Og tenk at Norges mest moderne campingplass før krigen – Gjersjøviken Sommercamp – lå i nordenden av innsjøen, på et jorde nedenfor Vassbonn...

Ta en titt på februar – kappkjøringen på isen med datidens automobiler trakk tusenvis av tilskuere... På vinteren dro familiene med skøyter og spark til Gjersjøen – eller på skiturer når snøen dekket isen...

KILDER:

Eivind Barca: Oppegård kommunes historie (1965)

Anne Vivi Skjerven: Gjersjøen – en ressurs gjennom årtusener (Follominne 1986)

(Follominne 1991 inneholder forøvrig en omfattende bibliografi over det rike stoffet om Follobygdene og deres historie utgitt i Follo Historie- og Museumslags årsskrifter gjennom 40 år)

Ishuset ved Sandvadet

Fotografert ca. 1930 av Skarpmoen (Eivindt Sundt eier bildet)

0217-028:0062

ISSKJÆRING PÅ GJERSJØEN

Den såkalte isskjæringen var flere steder rundt indre Oslofjord en viktig næringsvei i gamle dager. Den transatlantiske skipsfarten i forrige århundre trengte is til konservering av matvarer ombord.

Det ble også eksportert mye is til England for bruk i ferskfiskomsetningen. Etterhvert ville også kolonialforretninger og private ha isblokker. Noen husstander hadde isskap som gjennom sommeren kunne holde både melk og pjoletter kald.

Det ble utviklet redskaper for denne isskjæringen som fant sted i naturlige vann og innsjøer, men også i såkalte isdammer (kunstig oppdemmede vann). Restene etter slike isdammer kan man fremdeles se flere steder på Nesodden (og utover i Asker og Hurum). Når isblokkene var skåret, ble de lagret i isbinger eller hus der de ble lagt lagvis med sagflis imellom. Det var gjerne lange trerenner fra dammene ned til skip-

ene som eksporterte isblokkene.

Også på Gjersjøen ble det drevet isskjæring i stor stil. Kvarme på Tyrigrava hadde før krigen et stort ishus ved Sandvadet langs Gamle Mossevei (ved veidelet til Svartskog, bildet over). Han solgte is på Tyrigrava og hadde fiskebil som han kjørte rundt i kommunen med etter krigen.

Det var mange slike lagerhus rundt omkring, blant annet også på Oppegård stasjon der isblokker fra Tussevannet ble oppbevart før videretransport med jernbanen. På Kolbotn skar eierne av forretningene is på Kolbotnvannet og lagret den i isbinger ved siden av stallen.

Råkene etter isskjæringen kunne være skumle. I gamle dager kjørte man gjerne vinterveien over Gjersjøen. Den festkleddede herren som kom kjørende så ikke råken – bilen gikk til bunns, men den uheldige bilføreren fikk berget seg kald og våt til lands...

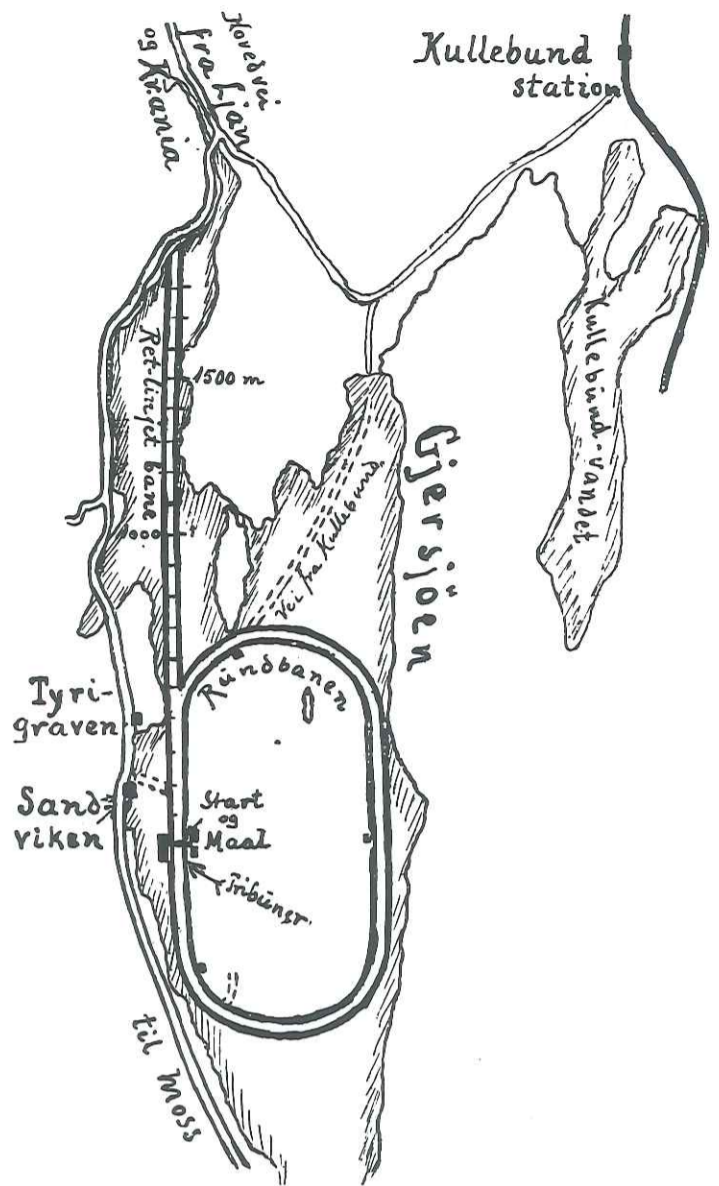
Januar

UKE	1	2	3	4
MANDAG	4	11	18	25
TIRSDAG	5	12	19	26
ONSDAG	6	13	20	27
TORS DAG	7	14	21	28
FREDAG	1 ^o	8 ^o	15 ^o	22 ^o
LØRDAG	2	9	16	23
SØNDAG	3	10	17	24
			24	31

Nyttårsdag 1. januar.

Fra Gjersjø-løpet 1923

Fra programmet «Kappkjøring, Gjersjøen Oppegaard, 9. og 10. februar 1924», velvilligst utlånt av John Normann Henriksen, Villa Sandvigen

KAPPKJØRING PÅ GJERSJØEN
Israce var den første form for baneløp med bil som ble arrangert i Norge. Svært berømt er Norges første billøp, et israce i regi av KNA 25. februar 1912 på Bundefjorden. Løpet ble en fiasko fordi 10 000 tilskuere lagde fullstendig kaos for uforberedte arrangører...

Det var hastighetsløpene som i bilens barndom var mest tiltrekken- de både for arrangører og publikum. Fra 1922 startet derfor KNA et årlig israce på Gjersjøen. Det ble laget en rundbane på 3.3 km og en rettlinjert bane på 1500 m. Bladet «Automobilspor» forteller at 19. februar 1922 «blev en festdag for alle som overvar det spændende kapløp paa Gjersjøen. Veiret var det bedste man kunde ønske sig, arrangementet utmerket og kjørebane ideel. Allerede tidlig søndag morgen begynte Ljabroveien at bli folksom og længer hen ad formiddagen fik man indtryk af at Kristianias samtlige automobiler befandt sig paa denne 15 km lange veistrækning. Skiløpere og fotgjængere kom fra alle kanter og da løpet begynde var flere tusen tilskuere samlet om startpladsen og den nordre kurve. De fleste av tilskuerne forkortet ventetiden ved at underholde sig med de smaa fugler som gaar under navnet «lærken»...»

Raskest var Macken Aass i sin «Stutz» med 50 hk fra en 4-sylindret motor med sylindervolum 5.880! Han vant med tiden 4.53.8. Svært mange hadde imidlertid holdt Wil-

helm Henie som største favoritt – «han skulde nemlig ha snud KNA-merket slik at luftmotstanden blev minimal». Hans 12-sylindrede «Packard» med 120 hk skar imidlertid ut av kjørebane i nordre kurve slik at Aass vant klassen og fikk banerekorden.

Helgen etter dette suksessrike bil- løpet arrangerte KMK et motorsykkelløp på samme bane, men «efter veiret at dømme saa var ikke KMK saa fine venner med Vorherre som KNA. Natten til den 26. var det regn, men løpet skulde avholdes under alle omstændigheter og derfor møtte ogsaa ganske mange interesserte for at overvære denne spændende kappestrid over speilblank is og alendypt vand. Ja, for vand var der næsten like meget av under isen som over isen. Av de 26 som hadde meldt sig, var det 8 som ikke startet og 5 som gik ut under løpet». Nic. Lunde på sin 2-sylindrede «Harley» med sylindervolum 998 oppnådde med 9.15.9 beste tid.

Villa Sandvigen var i alle år hovedkvarter for arrangørene – med hagen foran som hovedtribune. Herfra serverte damene ved Villa Sandvigen varm gløgg i snøen fra bømmer og melkeøser.

Kappkjøringen på Gjersjøen ble arrangert til langt ut i 1930-årene. Det ble også arrangert løp med andre hestekrefter på Gjersjøen – etter krigen var det flere vintre travløp på isen.

Februar

UKE	5	6	7	8
MANDAG	1	8	15	22
TIRSDAG	2	9	16	23
ONSDAG	3	10	17	24
TORS DAG	4	11	18	25
FREDAG	5	12	19	26
LØRDAG	6	13°	20	27
SØNDAG	7°	14	21°	28

Fastelavnssøndag 21. februar.

Fra Øvresaga ved Gjersjøelva

Fotografert i mellomkrigsårene og gjengitt i Oppegård kommune historie (1965)

TØMMERDRIFT RUNDT GJERSJØEN

I århundrer har det vært drevet sagbruksvirksomhet langs Gjersjøelva. Den var en av ytterst få sagbrukselver i nærheten av Oslo på østsiden av fjorden og lå greit til for eksport av trelast med skip. Allerede i 1529 byttet slottsherren Henrik Krummedike på Akershus til seg gårdene Hvitebjørn og Vassbonn for på den måten å skaffe seg en «sagfoss med tilliggende skog». Den første sagen var antagelig bare en flomsag, men kort tid etter kan det se ut som om man hadde regulert Gjersjøen og bygget oppgangssag.

Senere kom virksomheten inn under Ljansbruket og firmanavnet M. & H. Ingier (Ingiergodset). Så sent som i 1935 eide bruket 80% av jorda i Oppegård og flere av de største og beste gårdene. Det var skogen som særlig interesserte brukets eiere, og på sag og høvleri ved Gjersjøelva var det stor virksomhet. Hogst og tømmerkjøring ga arbeid til mange, og Ljansbruket var den største arbeidsgiver i kommunen gjennom mange generasjoner.

Det var i mellomkrigsårene to stasjonære sagbruk ved elva, Øvresagen og Hvervensagen. Tømmer som kom fra land (gjennom tømmerrenne fra Gjersjøen) gikk vanligvis til Øvresagen, tømmer som kom sjøveien (på tømmerkjerratt fra Hvervenbukta) gikk for det meste til Hvervensagen. Bord og planker ble

senere kjørt til høvleriet og for en stor del eksportert til utlandet.

Tømmer ble kjørt med hest ned til Gjersjøen og transportert videre til sagbrukene ved Gjersjøelva, om sommeren ved tømmerfløting, om vinteren som tømmerlass over isen (kfr. Plankeveiene til Christiania). Fra Svartskogområdet gikk det tidligere tre tømmerveier ned til sørenden av Gjersjøen (noen hundre meter nord for Ringnes). De kan fremdeles følges i terrenget opp mot Nybråten, Rødkjelda og Furuåsen over Grauttorget – ta gjerne turene selv!

I sørenden av Gjersjøen var det sag ved Flauenberg (se oktober måned). I Tussebekken var det to sager, den ene ble revet omkring 1900, den andre brant omkring 1907. I Greverudbekken hadde Kristian Biltvedt en bondesag etter århundreskiftet. Navnet Sætreskogen forteller at det var tett skog i området fra gården Sætre oppover til Slåbråten.

Mars

UKE	9	10	11	12	13
MANDAG	1 ^o	8 ^o	15 ^o	22	29
TIRSDAG	2	9	16	23 ^o	30
ONSDAG	3	10	17	24	31 ^o
TORSDAG	4	11	18	25	
FREDAG	5	12	19	26	
LØRDAG	6	13	20	27	
SØNDAG	7	14	21	28	

Nordenden av Gjersjøen

Fotografert ca. 1930 og utlånt av Forbundsmuseet i Akershus

GJERSØVANDET – ET ENSOMT SKOGVAND

Johan Vibe skriver om Oppegård i «Norges Land og Folk» i 1897, for under 100 år siden: «Oppegaards annekts bestaar hovedsagelig af et plateau langs Bundefjorden like overfor Nesodlandet. Det er omtrent af samme natur som dette, men mere skogrikt, opfyldt af langstrakte aaser og mindre dyrket. Partiet omkring Oppegaard kirke hører til de smukkeste i amtet med sine løvbevokste høie og sine grupper af linde, eke, aske og lønnetrær.

Øst for Oppegaard kirkebygd trænger Gjersøelvans dalføre fra grænsen af Østre Aker op i sydlig rætning. Det er en trang dal, der for det meste er optaget af Gjersøvandet, som til trods for at det ligger ganske lavt og kun et par kilometer fra fjorden, er et ensomt skogvand mellem steile og tildels høie fjeldsider, hvor der kun er plads for et par gaarde. Partiet øst for Gjersøen er meget kupert med smaadale, vande og spredt bebyggelse».

På flyfotografiet fra rundt 1930 ser vi nordenden av Gjersjøen med gården Vassbonn til høyre (se november måned). På jordet ned mot vannet (midt på bildet) ble Gjersjøvika camping anlagt i 1937 (se juli måned). Bukta til venstre heter Makrellbukta (ikke etter fisken, men av ordet markskille, som i Makrellbekken i Oslo). På plataet til venstre skimter vi gården Hvitebjørn og foran den nordenden av Gjersjøen med

Mosseveien mot Gjersjø bro, bygget i 1931 (og på gamle kart kalt Troldbros etter Trolddalsaasen).

Fotografiet gir et godt inntrykk av «et ensomt skogvand» slik Johan Vibe kaller Gjersjøen. Selv i våre dager preges ikke Gjersjøen av bebyggelse – til tross for at kommunen bare er på 37 kvadratkilometer og har mer enn 20 000 innbyggere...

April

UKE	13	14	15	16	17
MANDAG		5	12	19	26
TIRSDAG		6°	13°	20	27
ONSDAG		7	14	21	28
TORS DAG	1	8	15	22°	29°
FREDAG	2	9	16	23	30
LØRDAG	3	10	17	24	
SØNDAG	4	11	18	25	

Palmesøndag 4. april, Skjærtorsdag 8. april,
Langfredag 9. april, 1. Påskedag 11. april, 2. Påskedag 12. april.

Leirbålstemning ved Gjersjøen

Fotografert av Skarpmoen og gjengitt i «Osломarka» bind 3 (1952)

FRILUFTSLIV VED GJERSJØEN

Gjersjøen har for mange Oppegårdfolk gjennom årtier vært kilde til ulike former for friluftsliv og rekreasjon. Vi kan bare kaste blikket på «Leirbålstemning ved Gjersjøen». Bakover i tiden tilbrakte barn og ungdom mye av sommeren nede ved Gjersjøen, i telt og hytter, i kano og båt. Geitungen, den lille idylliske øya midt ute i Gjersjøen, var ofte mål for mer eller mindre dristige ekspedisjoner. Allerede Johan Vibe skrev for snart 100 år siden at vannene i Oppegaard var fiskerike. I 1880-årene ble det satt ut laks fra Vänern i Gjersjøen. Før krigen ble det fisket hundrevis av kilo med brasme som ble solgt til jødene i Oslo (ettersom de ikke kunne spise norskslaktet kjøtt).

Fiskehandlerne i Oslo foretrakk gjedde fra Gjersjøen fremfor gjedde

fra Romerike fordi den ikke hadde bismak av leire. Når isen hadde lagt seg om vinteren, var isfiske en yndet fritidsbeskjeftigelse, ikke minst under siste krig.

Den første isen på Gjersjøen la seg senhøstes på slorene. Da, men særlig senere når hele sjøen var islagt, var det et yrende liv med familier på skøyter og spark. Det var ofte fin stålís – mange tok da turen over til Ringnes og Tangen. Det var skøyte løp og ishockeybane på slorene – og enkelte kunstløpere kunne man også se!

I disse tider hvor presset på mer eller mindre uberørt natur i nærområdene øker, er det viktig å ta vare på en naturperle som Gjersjøen. Bildet nedenfor er tatt under et rostevne på Gjersjøen.

Mai

UKE	17	18	19	20	21	22
MANDAG		3	10	17	24	31
TIRSDAG		4	11	18	25	
ONSDAG		5	12	19	26	
TORS DAG		6°	13°	20	27	
FREDAG		7	14	21°	28°	
LØRDAG	1	8	15	22	29	
SØNDAG	2	9	16	23	30	

Off. høytidsdag 1. mai, Grunnlovsdag 17. mai, Kristi Himmelfartsdag 20. mai, 1. Pinsedag 30. mai, 2. Pinsedag 31. mai.

Bading fra robåt

Fotografert i 1920 (Molle Bjørgaas eier bildet)

0217-125:0017

BADELIV I GJERSJØEN

Det store bildet er tatt en sommerdag på Gjersjøen i 1920. Robåten ligger i bukta utenfor Flåtestad, i sørenden av Gjersjøen. Det var her den gamle Kirkeveien krysset Gjersjøen når folk skulle til og fra Svartskog. Der lå den eneste kirken i kommunen inntil Kolbotn kirke ble bygget i 1932. Fra Flåtestad til Kurud kunne man bli satt over mot betaling. Husmannskona Magda Sjeisen rodde folk over for 25 øre.

Flåtestad var en populær bade- plass for Oppegårds befolkning frem til 1922. Fra fjellskrenten i bakgrun- nen stupte de tøffeste og sprekeste ungdommene. På baktoften i båten sitter to av bygdas «unge» damer, Margot Bratland og Astrid Sætre, midt i båten to venninner fra Kristia- nia.

Senere ble Tyvebukten og Flau- enberg brukt som badeplasser i den søndre delen av Gjersjøen. Nord i kommunen dro gjerne befolkningen på Kolbotn ned til Vassbonn og fra Myrvoll ned til Eidsted, et idyllisk sted med en liten gresslette og strand på østsiden av Gjersjøen. Bildet un- der er tatt på en badetur til Eidsted i 1933. På slutten av 1950-tallet og be- gynnelsen av 1960-tallet ble det før- ste uka av sommerferien arrangert svømmekurs for skolebarn fra Kol- botn på Eidsted, eller Eistern som man gjerne sa. Dette var jo før svømmehallenes tid...

Noen hadde større båter med på- hengsmotor og kjørte folk til og fra Kurudsand på vestsiden av Gjersjø- en mot betaling.

Juni

UKE	22	23	24	25	26
MANDAG		7	14	21	28
TIRSDAG	1	8	15	22	29
ONSDAG	2	9	16	23	30
TORS DAG	3	10	17	24	
FREDAG	4 ^o	11	18	25	
LØRDAG	5	12 ^o	19	26 ^o	
SØNDAG	6	13	20 ^o	27	

Gjersjøviken sommercamp

Gjersjøviken sommercamp Oslo

45027 B
STICO

Postkort fra slutten av 1930-årene, velvilligst utlånt av Per Erik Fjell

GJERSJØVIKEN SOMMERCAMP

På en gresslette nedenfor gården Vassbonn i nordenden av Gjersjøen ble en av landets første campingplasser anlagt av Marius og Helle Ingier i 1937. I reklamen ble Gjersjøviken Sommercamp (på folkemunne bare kalt campingen) omtalt som Norges flotteste campingplass der man hadde søkt å fjerne campinglivets svakheter og få frem alle dets fordeler. Her kunne man ha det idyllisk, trygt og bekvemt. Her var det en egen bensinstasjon med Standard bensin og oljer, egen handelsbod, eget konditori, direkte Oslotelefon 89 916.

Det var båter til utleie og anledning til fiske (gjedde og abbor) og badning. Det var hygieniske toiletter, egne rom med varmt og kaldt vann, utleie av telt og strykejern, leirbål om aftenen, dansegulv i det fri (der også bygdas ungdom dro på dans) – og anledning til passasjerflyvning. Post kunne sendes til campens gjester under adresse Gjersjøviken Sommercamp, Kolbotn Stasjon.

Billettprisen? Kr. 1.00 for bil og kr. 1.50 for bil med telt...

I tilknytning til campingplassen var det en stor dyrepark med bl.a. villsvin, reinsdyr, rådyr, harer, karakulsauer (som man får det sorte, småkrøllete persianerskinnet av), alminnelige sauer, geiter, rødrev, gjess, ender, fasaner, påfugler, perlehøns.

Campingplassen var bare i drift til og med sommeren 1940, men rakk å

bli et mønster for moderne campingplasser. Under krigen ble den beslaglagt av tyskerne som brukte stedet til «rekreasjon» – med andre ord utskielser. Den ble såpass ødelagt at den etter krigens opphør var ubrukbar uten omfattende utbedringer.

Både restauranten og de andre husene var så ramponerte at alt måtte rives.

Det ble imidlertid i noen år etter krigen arrangert St.Hansfest på campingplassen med stor oppslutning. Et stort orienteringsløp og en kretskonkurranse for Follospeidere fant også sted i Gjersjøvika.

I dag er leirplassområdet gjenvekst med løvtrær – men minnene fra en svunnen tid på Gjersjøviken Sommercamp lever videre som postkortmotiver – her som fra mange andre steder!

Juli

UKE	26	27	28	29	30
MANDAG		5	12	19°	26°
TIRSDAG		6	13	20	27
ONSDAG		7	14	21	28
TORSDAG	1	8	15	22	29
FREDAG	2	9	16	23	30
LØRDAG	3	10	17	24	31
SØNDAG	4°	11°	18	25	

Tyrigrava

Fotografert ca. 1955 og utlånt av Forbundsmuseet i Akershus

84696

TYRIGRAVEN – EN SKYSSTASJON VED GJERSJØEN
 Det økende behovet for bedre veier utover på 1800-tallet gjorde at man rundt 1850 begynte å bygge en ny hovedvei sørover fra Christiania til avløsning for «Den Fredrikshaldske Kongevei», kjerreveien over Ekeberg-Prinsdalen-Oppegård-Nøsvetmarka og videre sørover. I 1859/60 var Mosseveien langs vestsiden av Gjersjøen ferdig anlagt. Langs denne Gamle Mossevei vokste det raskt opp flere skysstasjoner. Tyrigraven ble bygget i 1854, men brant i 1924. (Denne gamle bygningen var forside-motiv på fjorårets kalender med en bredere omtale der). Navnet Tyrigraven skriver seg fra tjærebrenning.

Et nytt og særpreget bygg gjenoppstod i 1932 og er fremdeles i bruk som serveringssted (TYRIGRAVA KRO). Som nevnt tidligere (januar måned), drev Kvarme stedet før og omkring siste krig. Han solgte det etter krigen til Dagny Bolstad. Tyrigrava har siden vært i familiens eie, og de drev stedet frem til omkring 1980. Fra da av har Tyrigrava for en stor del vært drevet av leietakere. I første etasje har Gerd Sollin drevet skinnklærforretningen «Boot Hill». Sommeren 1992 overtok hun og mannen krodriften også.

Flyfotografiet er tatt på midten av 1950-tallet. Utenfor ser vi fire lastebiler parkert. Fra slutten av 1950-tallet ble Tyrigrava mer og mer et møtested for motorungdom i sine ame-

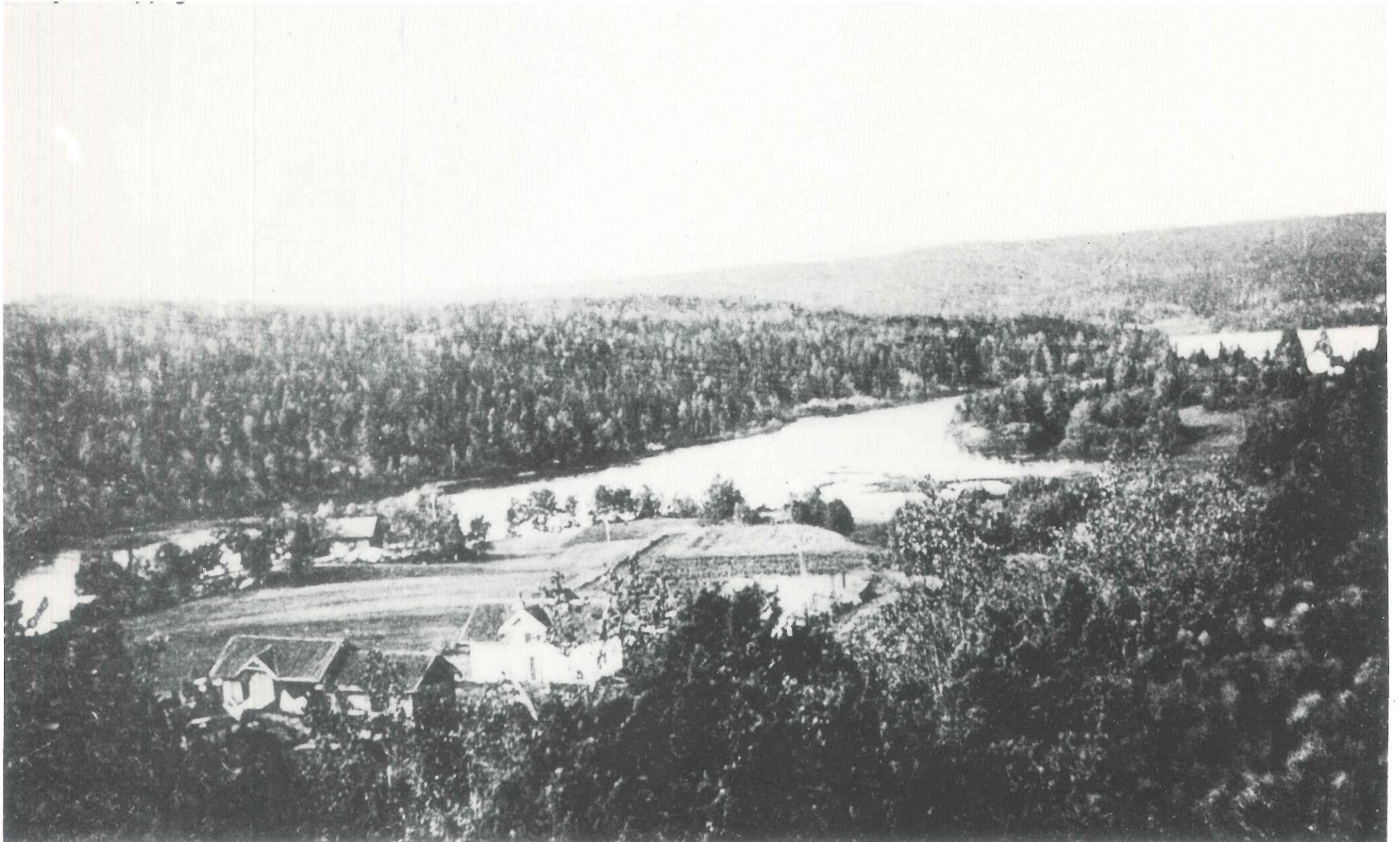
rikanske biler. Youngstorget var stedet som datidens rockegenerasjon møttes. I Oslo stengte utestedene ved midnatt, men på Tyrigrava – eller «Grava» som stedet gjerne ble kalt – var det åpent hele døgnet. Dit dro man og fortsatte festen. Sålenge Gamle Mossevei var hovedveien, var det en kiosk utenfor Tyrigrava. Baksiden var hvitmalt, og her viste man 16 mm-filmer fra USA på veggen med ungdommene sittende i bilene i beste amerikansk «drive-in-movie»-stil... Og på jordet ned mot Gjersjøen har det vært arrangert bilutstilling. Det er mange som i årenes løp har valgt å innta søndagsmiddagen på «Grav» – og kanskje mer folk fra Oslo enn fra Oppegård?

I løpet av de siste årene har interessen for motorsykler blitt enorm – og det er blitt en kultur for alle generasjoner. I sommerhalvåret er onsdagene nå møtestedet for de mange entusiastene – og de kommer fra fjern og nær til Tyrigrava. Opptil 140 sykler har da vært samlet der.

I bakgrunnen på bildet stikker den karakteristiske Kjerringnebb ut i Gjersjøen. Den er med et smalt eid og noen steiner forbundet med land. På begge sider av det smale eidet er det idylliske plasser for teltliv og rast enten man kommer dit til fots over Kantorodden eller med kano over Gjersjøen. En tolkning av det merkelige navnet Kjerringnebb er at det er avledet av Gjerdingnebb (av det indoeuropeiske ordet «gher» = fremstikkende klippe i vannet).

August

UKE	30	31	32	33	34	35
MANDAG		2 ^o	9	16	23	30
TIRSDAG		3	10 ^o	17 ^o	24 ^o	31
ONSDAG		4	11	18	25	
TORS DAG		5	12	19	26	
FREDAG		6	13	20	27	
LØRDAG		7	14	21	28	
SØNDAG	1	8	15	22	29	

Postkort fra ca. 1910 (Molle Bjørngaas eier postkortet)

0217-069-0006

FRA SLORENE I GJERSJØEN
Foran i bildet (tatt omkring 1910) ligger Fagerås (g.nr. 44, b.nr. 30), utparsellert fra Nedre Sætre og i 1890 kjøpt fra urmaker Michelet av Einar Knutssøn (stifter av Oppegård Idrettslag i 1907 og lagets første formann). Flere Oslofolk hadde kjøpt tomter og bygget landsteder på Oppegård etter at jernbanen kom i 1879. Knutssøn anla gartneri, men fikk det ikke til å lønne seg og solgte i 1910 til Øivind Askheim. Han drev Fagerås som et småbruk med et par kuer, høns og gris. I 1955 solgte Askheims arvinger eiendommen til gartner Gunnar Dalen – og stedet er i dag kjent som Dalens gartneri (eller «Oasen»). Bak Fagerås ser vi jorvene der fotballbanen til Oppegård Idrettslag ble anlagt på slutten av 1920-tallet. I jordekanten ligger villa Løvli, bygget av Alfred Sætre i 1903 (i dag Gjersjøveien 31).

Midt på bildet ligger Gjersjøen med slorene innover mot venstre. Her renner Tussebekken og Dalsbekken ut i Gjersjøen. Langslorene lå på Oppegårdssiden av bekkefaret, Vinebergslorene på Nøstvetsiden. Vegetasjonen på slorene ble tidligere utnyttet – så sent som i 1920-årene ble den næringsrike sivplanten streppet slått med hest og slåmaskin på slorene nedenfor Sætre og brukt til for.

Husmannsplassen Holen under Vestre Greverud ligger helt i høyre billedkant. Bygningen brant rundt 1930, og på brannmurene fikk Oppe-

gård Idrettslag gjort i stand et danse-golv.

Forbi Fagerås gikk den gamle «Kirkeveien» ned til Greverudbekken, i klopp over denne og ut til Flåtestad fergested. Derfra gikk turen over Gjersjøen til Sjeisen og Kurud og videre opp «Rytterkleiva» til Oppegård kirke. «Kirkeveien» ble mellom 1924 og 1933 ombygget på dugnad av oppsitterne og er i dag Gjersjøveien.

Legg forøvrig merke til vannstanden i Gjersjøen på bildet – den er høyere enn i dag. Dette skyldes ikke bare at slorene er vokset til av siv og gress, men også at Gjersjøens vannstand ble senket et par meter for å hindre stadig oversvømmelse av Gamle Mossevei.

September

UKE	35	36	37	38	39
MANDAG		6	13	20	27
TIRSDAG		7	14	21	28
ONSDAG	1 ^o	8	15	22 ^o	29
TORSDAG	2	9 ^o	16 ^o	23	30 ^o
FREDAG	3	10	17	24	
LØRDAG	4	11	18	25	
SØNDAG	5	12	19	26	

Flauenberg

Fotografert ca. 1930 av Skarpmoen (Eivind Sundt eier bildet)

0217-028:0043

FLAUBENBERG – EN HUSMANNSPASS VED GJERSJØEN
I bakgrunnen til venstre på foregående månedsbilde ligger den nordlige delen av Nøstvetmarka. Ringnesdiagonalen (E6) skjærer gjennom dette området med blant annet den 343 m lange Ringnestunnellen gjennom Tømmeråsen mellom Tyvedalen og Fåleslora ved Ringnes. Ved vannkanten ut mot det ytterste neset lå husmannsplassen Flauenberg, en husmannsplass under gården Nøstvet. Det var lenge veivokter Holm Johannessen (død 1943) som bodde på Flauenberg med kone og 6 barn. De gikk på Greverud skole (bygget i 1921).

I 1920-årene var det sagbruksvirksomhet på Flauenberg. M. & H. Ingier hadde foruten Øvresagen og Hvervensagen ved Gjersjøelva opp til 7-8 lokomobilsager stasjonert på steder der man hadde lett tilgang på tømmer – og det hadde man ved Flauenberg. Fra begynnelsen av århundreskiftet ble det satt i gang storkogst i Vevelstad- og Ingierskogene. Tømmeret ble kjørt ned til slorene ved Gjersjøen, og disse var på vårparten fylt fra Haugbro til Flåtestad med tusenvis av tylfter tømmer. Tømmeret ble om sommeren fløtet til Gjersjødammen og derfra lenset til Ljansbruket.

Det var likevel ikke alt som ble fløtet over Gjersjøen. Mye tømmer ble lunnet og skåret på Flauenberg-saga hvor ble det bygget en koielig-nende brakke der 10-15 mann sov på

brisker og kokte seg mat på en gammel koieovn. Noe av tømmeret som lå ved Flauenberg sank til bunns når vannet steg om våren. Det ble etter krigen tatt opp og brukt til husbygging på Oppegård.

Flauenberg ble fraflyttet i 1937, forfalt etterhvert og brant en gang i 1950-årene. Paul Barca kan huske at han som barn måtte følge dr. Rød over de nettopp islagte slorene da han skulle på sykebesøk til Flauenberg i mellomkrigsårene en gang.

Fotografiet er tatt rundt 1930, til høyre på bildet ser vi over til Flåtestad som i en årrekke har vært i frøken Borghild Biltvedts eie.

Oktober

UKE	39	40	41	42	43
MANDAG		4	11	18	25
TIRSDAG		5	12	19	26
ONSDAG		6	13	20	27
TORSDAG		7	14	21	28
FREDAG	1	8 ^o	15 ^o	22 ^o	29
LØRDAG	2	9	16	23	30 ^o
SØNDAG	3	10	17	24	31

Bots- og bededag 31. oktober

Utsikt fra Vassbonn

Fotografert ca. 1930 av Skarpmoen (Eivind Sundt eier bildet)

0217-028:0069

VASSBONN – EN GÅRD VED GJERSJØEN
 Fotografiet er tatt fra Vassbonn gård sørover Gjersjøen omkring 1930. Vassbonn var en av de 17 gårdene som fantes gjennom hele middelalderen i kommunen. Det var til denne gården biskop Jens Nilssøn kom under visitasreise 1. mars 1594 på vei fra Oslo til Båhuslen – «wi droge thil Gierdsjøen der wi haffte en gaard kallis Vasbaatenn».

Gamle folketellingsoppgaver viser at i 1865 bodde «husfader, gårdbruker og leilending» Jens Andersen, 57 år gammel fra Aas på Vasbund sammen med kone og 6 barn mellom 12 og 28 år, samt det 6 år gamle fosterbarnet Olufine Kristiansdatter fra Nesodden.

I 1875 har 31 år gamle A. Johannes Jensen flyttet inn på gården med sin svenske kone Karoline Andersen og 3 døtre. Han har i tillegg 6 personer boende på gården, noe som slett ikke var uvanlig på den tiden. Han har en 66 år gammel føderådsmann fra Nordby boende med sin kone, en 16 år gammel tjenestegutt fra Oppegård og en 20 år gammel tjenestepike fra Sverige. På 1870-tallet skjedde byggingen av jernbanen gjennom kommunen (Smaalensbanen som åpnet i 1879). Mange av kommunens 580 innbyggere i 1875 var oppførte som «logerende, jernbanearbeidere» på gårder og husmannsplasser. Hele 40 av dem var svenske rallare – i tillegg kom mange norske. På Vas-

bund bodde to norske jernbanearbeidere.

Frem til neste folketelling i 1891 er A. Johannes Jensen blitt borte, men fremdeles bor Karoline Andersen på Vasbund (g.nr. 47, b.nr. 1), nå gift med den 23 år yngre Julius Gunnerius Larsen fra Aker. De fem barna etter første mannen bor fremdeles på gården, men den eldste, 16 år gamle Karoline Johannessen er oppført som «datter, besøkende fra Grønlandsleret 13». I tillegg har de 18 år gamle Anthon Julius Andresen fra Oppegård boende som «tjenestetyende, tjener».

I 1900 er det igjen blitt skifte på Vasbund ettersom 53 år gamle Torvald Olsen Vasbund fra Ski nå er oppført som «husfader, gårdbruker, forpakter» og bor der sammen med kone og to døtre, samt en 28 år gammel ugift «tjenestegutt, gårdsarbeider» fra Søndre Odalen.

Folketellingsoppgavene gir interessante opplysninger om befolkningen i Oppegård mellom 1865 og 1900 (slik kalenderen for 1992 fortalte mer om).

Med boligbyggingen omkring Vassbonn gård er bygningene og jordveien forlengst blitt borte.

November

UKE	44	45	46	47	48
MANDAG	1	8	15	22	29 ^o
TIRSDAG	2	9	16	23	30
ONSDAG	3	10	17	24	31
TORS DAG	4	11	18	25	
FREDAG	5	12	19	26	
LØRDAG	6	13 ^o	20	27	
SØNDAG	7 ^o	14	21 ^o	28	

Allehelgensdag 7. november
 1. søndag i advent 28. november.

Sandviken ved Gjersjøen

Sandviken ved Gjersjøen i Oppegaard
Café og Restaurant

Postkort fra 1915, velvilligst utlånt av Sture Larsson

VILLA SANDVIGEN – EN PERLE VED GJERSJØEN «Sandviken ved Gjersjøen i Oppegaard – Cafe og Restaurant» står det på postkortet som er fra 1915. Arbeidet med veien langs Gjersjøen ble påbegynt i 1857 og var ferdig frem til Vinterbro i 1860. Veien gjorde det nødvendig med overnatting, bevertning, hvile og vann for hestene. Datidens trafikk bestod for det meste av bønder fra Follo og Østfold på vei til Christiania med korn, høy, kjøtt, poteter og grønnsaker og med «byvarer» med på lasset hjem. Mosseveien erstattet den gamle Kongeveien også som hovedferdselsåre til Sverige og kontinentet.

Det var den 58 år gamle svensken Nils Nilsen (som da kom fra Hobøl) som inngikk kontrakt med «Eier af Gaarden Dahl» om kjøp av et «stykke Jord til Oprydning og Opdyrkelse». I 1865 står Nils Nilsen oppført som «husfader, huseier, gjestgiver, restauratør» mens hans 24 år gamle sønn August Nilsen i 1875 har overtatt driften og er «husfader, huseier, vertshusholder, poståpner» med foreldrene på føderåd. Bror til August var Jens Nilsen Aaslund (1855–1947), en av Follo mest kjente spillemenn.

Stedet ble senere overtatt av Hanna Michelet – og veifarende ble tatt vel imot både dag og natt av frøken «Hanna på Sandvigen» fra århundreskiftet frem til 1951. Det var i denne perioden KNA arrangerte israce på Gjersjøen med Villa Sandvigen

som hovedkvarter. I forbudstiden for spritsalg i Norge, var Sandvigen kannestasjon for smuglersprit. I Hannas tid kjørte ofte Kristianiaborgerne til dette idylliske stedet ved Gjersjøen på søndagene eller dro dit på kanefart nyttårsaften – og Oppegaard Idrettslag arrangerte rett som det var skiturer med fest på Sandvigen.

I 1951 solgte Hanna eiendommen til Sigurd Waage (commander i den engelske marine under krigen). Han var gift med Elsa Sødning som gjenåpnet stedet i 1956 og drev det som sitt hjerte barn i mange år.

I 1970 ble den nye Mosseveien åpnet og gjennomgangstrafikken gikk ikke lenger forbi Villa Sandvigen. Nå kom stedet til sin fulle rett – den gamle og idylliske trebygningen i en parkmessig utformet hage tegnet av professor Karen Reistad (NLH) og «sukkenes bro» over en bekk som sildrer gjennom hagen.

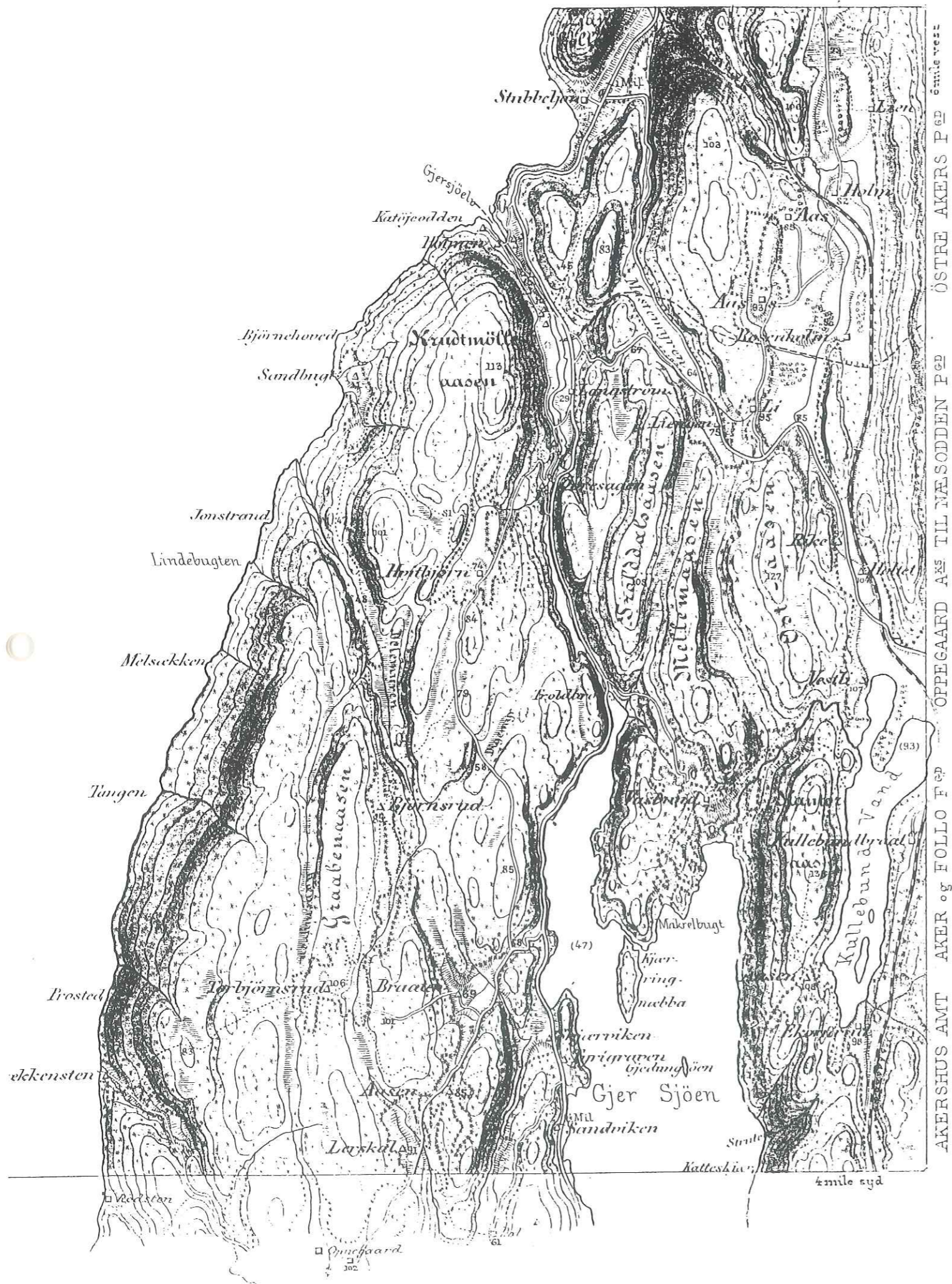
Fra november 1977 har John Normann Henriksen overtatt og drevet stedet. Restaurant Villa Sandvigen er et svært populært sted, med gjester såvel fra hele landet som fra utlandet. Det er kjent for sin kokkekunst og er medlem av Chaine des Rottiseurs. De mange gjestene setter pris på den spesielle beliggenheten og bygningens antikvariske innredning – åtte stuer med antikke stilmøbler, malerier og billedvever.

Desember

UKE	48	49	50	51	52
MANDAG		6°	13°	20°	27
TIRSDAG		7	14	21	28
ONSDAG	1	8	15	22	29°
TORS DAG	2	9	16	23	30
FREDAG	3	10	17	24	
LØRDAG	4	11	18	25	
SØNDAG	5	12	19	26	

1. Juledag 25. desember

2. Juledag 26. desember.

KART FRA 1879

Kartet er laget i 1879 av Løitnant Solem i målestokk 1:25.000 (men er noe forstørret her). Vi ser nordenden av Gjer Sjøen med Gjed-ungøen. Smaalensbanen åpnet samme året og er inntegnet i høyre kant av kartet. Det var dengang ingen stasjon på Kullebunden – de første årene stoppet toget bare på Bakkelaget, Lian og Oppegaard mellom Christiania og Ski. Rundt Kullebunden er bare Rike, Holtet og Vestli inntegnet som bebyggelse i området. Troldbros heter broa der Gamle Mossevei krysser Gjersjøelv (ombygd i 1931). Det er ingen vei fra Vasbund opp til jernbanen ved Kullebund Vand, og veien nordfra stopper på Kullebundbraat på østsiden av vannet. Trolddals- aasen, Mellemaasen og Østaasen er tydelig navnet på kartet. Gamle Mossevei er selvfølgelig tegnet tydelig inn, men også den gamle (og viktige) kjerreveien fra Øvresagen ved Gjersjøelva over Hvitbjørn til Oppegaard kirke (og med videre fortsettelse over Sjødal ned til Fåle ved Pollevannet i Nordby).

RESTRERING AV BILDER:

Gjennom lokale innsamlinger og registreringer er det i løpet av de siste årene blitt avfotografert flere hundre gamle bilder fra kommunen. Disse finnes innsatt i permer på biblioteket på Kolbotn og er tilgjengelige i bibliotekets åpningstider.

Vi vet at det rundt omkring i skuffer og skap – eller på veggene i mange hjem – finnes gamle bilder fra kommunen vår. La oss få vite om dem slik at vi kan få dem registrert. Vi etterlyste ifjor fotografier fra de mange husmannsplassene i kommunen – og er fremdeles på jakt etter slike motiver.

Har du gamle bilder kan biblioteket kontaktes (tlf. 66 81 92 92), kontaktperson Kari Hjelde.

BESTILLING AV BILDER

Mange av bildene i denne kalenderen er hentet fra kommunens arkiv- mapper med gamle bilder på biblioteket på Kolbotn, avfotografert av FORBUNDSMUSEET I AKERSHUS. Disse bildene er nummerert nede til høyre.

Kopi av bildene kan bestilles ved henvendelse til:

Fotoavdelingen,
 Forbundsmuseet i Akershus
 Postboks 168
 2011 STRØMMEN
 (tlf. 06-814020)

Oppgi registreringsnummer og størrelse på bildet sammen med navn, adresse og telefonnummer. Fotokopier i svart/hvitt koster:

13×18 cm	60 kr.	30×40 cm	170 kr.
18×24 cm	85 kr.	40×50 cm	245 kr.
24×30 cm	120 kr.	50×60 cm	350 kr.

TAKK!

Vi vil takke alle som har kommet med bidrag til 1993-kalenderen til Oppegård Historielag – og til dem som har hjulpet oss med salget. Overskuddet går til historielagsarbeid i kommunen.

Sats, repro og trykk av kalenderen er gjort hos Østlandets Blad.

Paul Barca

Birger Løvland

Willy Østberg